

J E L E N K Ö R.

36. szám.

Pest szombat május 4dikén.

1833.

Foglalat: Magyarország (Pozsonyban ker. ülések april 29ikeig. Királyi 's kam. kinevezések. Bene Gergely †. Levél Jolsváról). Anglia (Grant indítványa a' zsidók emancipatiója felett az alsóházzal april 16iki ülésében 's egyebek). Franciaország (köv. kam. ülések april 17—19ikén. Lionne, Lord Gramille, Borne urnak 's egyvelgek. A' Roussinnek Mehem d-Alihoz intézeti levele. A' franczia memorandum folytatása 's vége. Aláírások a' Tribune kárpótlására. Az algéri ex dey). Belgium. Németország. Elegyhírek. Bankrészevény.

M A G Y A R O R S Z Á G.

Pozsony. A' kir. válaszra kerületileg elhatározott felírás- és üzenet-javaslatokat az egyik ker. jegyző (Fekete ur) írásba foglalván, azok meghányatásit a' közelebbi kerületi gyűlés idő-kimélés miatt egy erre különösen nevezett választmányra bizá. Egyébiránt a' folyvást tartó ker. ülések april 29ikeig az urbariumi munkálatok Vik czikelyének 2dik §aig haladtak; holott a' földesur 's jobbágy közti örökös szerződések forogván tárgyazatban, a' felettök kelt igen súlyos kérdések miatt alkalmasint több ülésre lesz a' végképeni elhatározhatóság szükség.

Ő cs. kir. Felsőge Podmaniczky László báró, 's m. kir. udv. kamarai tanácsnokot cs. arany †os hivei közé méltóztatott számlálni.

A' nagymélt. m. k. udv. Kamara Mirsch Jakab sómázsamestert Hradeken, ugyanott ellenőri mázsamesterré; a' Körmöczön megürült bányatörvényszéki helyettes jegyző 's vele egyesült erdőszeti-táblabíró tisztségre eddig Besztercebányán bánya-törvényszéki helyettes jegyzőt Jendrassik Miksát; a' pesti 30adnál megürült negyedik irnoki hivatalra eddig Kassán 30di fizetéstelen practicansságot viselt Weichhardt Ferenczet nevezé ki. — A' nagybányai k. pénz- és bányászatti hivatalnál a' felügyelői, a' ker. bányász-törvényszéknél pedig a' lajstromzói tisztség üürült meg. (Kir. kam. tudósítás).

Pesten egyik jeles, és külföldi bő tapasztalásu kertészünk ns Bene Gergely ur a' londoni kir. fűvészet 's több tudós társaság tagja a' nemesb növények főkép ritka virágok tenyésztési munkássága közben april 23ikán tudósorvadásban élete 36 évében kimúlt 's így a' csendes Elysium kertésze lön. A' Keszthelyi Georgikon nevendéke volt, az üdv. nagy Festetics György utaztatá, így idűttek terepültek ismereti a' franczia, angol 's egyéb külföldi jeles Florák 's minden águ kertintézetek szemléletin. A' pesti polgári

jus mellett mostani kerte saját tulajdona lévén, ha illy korán nem sorvad el, nem csak nemesb kerti csemetékkel de kertész fiatalokkal is gazdagíthatá vala honunkat, kik számos gyepvakaret, gyomgyártó 's parajtermesztő bitangink dulási helyett paradicsommá kiesíthették volna minélelőbb siva-taginkat.

Jolsva apr. 25ikén. Némi óvásul szolgálhatnak a' ns közönségnek e' következő sorok: E' napokban megjelent városunkban valami Leuthe Jakab nevű mintegy 55 esztendő kerkeskedő Göningenből, nem messze Tübingentől Würtembergben, 's ugyanezen ország utilevele, több illető helyeken látomásozva biztosítá kalandozásit. Ezen kerkeskedő nemesített, 's különböző ékes-nevezetű szegfü-bujtványokat és számtalan fajú rózsákat hozott áruba. A' városnak diszesb lakosai, kik már ez előtt mint híres gyümölcs-termesztők statistice elnevesültek, meghányogatván a' mennyire rövid idő alatt lehete az idegennek viseletét 's irományit hitelt adva neki több rendbeli virágokat nagy számmal vásároltak tőle. A' vevés folytában látszott már némi gyanu kerekedni; mert a' virág-áros senkit sem bocsáta virágtárához, hanem a' papirosra feljegyzett darabokat mindenkinek házához elvivé. Társa 's valamint az öreg mondá — unoka-öccse volt Herrmann György János nevű fiatal ember. Harmadnapra rut csaláson érték a' kóborló német atyafiakat, rajta kapván őket: miként a' város végén levő záratlan kertekből málna 's köszméte(piszke)vesszőket tövestülástak ki, 's egy kis ósági külszint adván nekik nyomban a' városbelieknek különös nagyságu és szépségű csemete gyanánt drága pénzen árulgták. A' szegfüvek, meglehet, jóféle magyar fajták lehetnek, mert bujtvány volt valamenyi, de a' rózsák fölött általános kétség lebeg. Ezen csalásnak fölfedezte után az álcsemeteért fölzsebelt pénzt visszaadni kénytetvén a' csalák, 's keményebb következtől

tartván éjjel a városból ellódultak. — De hány illy külföldi rászédés történik hazánkban, — méltó nagyobb figyelemre e tárgy! 's minden illyes faluzó árus. — Gömörben szinte hatalmaskodik a' moszka náthahurut, sőt igen számosaknál a' divatozó számárhurut fajult azzá, de csak hamar fellábadnak az emberek belőle; a' gyermekeket egyiránt támadja meg a' korosbakkal 's vénekkel. — A' gabona e' vidékhez képest itten felette olcsó, a' buzának pozs. mér. 3 for. 30 kr. — 4 for. — a' rozsnak 2 for. 30 kr. — 2 for. 36 kr. váltócz. Ha ez itt úgy van, bizonyos jele hogy még sok gabona hever a' magtárakban és jó aratást reméltet a' mező. — Nem is lehet honunkban különben a' dolog, hol még olly kevés kereskedési szellem találtaik. A' gabona olcsó, de a' művészeti 's mesterségi tárgyak folyvást ehez képest magas áron állanak. Minden vetőföld úgy szólván gaboná-nemek alá használtatik, nincs festő- nincs kereskedési füveknek nálunk divatja, tekintete; — telvék vagyunk még százados előitéletekkel! — Ha p. o. a' birka-gyapjunak van kelete: gyakorta hallhatni a' magyar juhnek birkávali fölcseréltetésit, pedig durva gyapjura is szükségünk van; kell mindig guba, pakrócz, széles kalap, darócz 's a' t. — Így e' vidéken néhány évvel ez előtt szép pénzt vettek be a' lakosok bőven természet káposztáért, mellyet a' szomszéd helységeknek eladtak; most azok annyi káposztásokat csináltak, hogy majd ingyen sem kell ezen növénytermés. És így több efféle tárgyakat fel lehetne hozni. — Nincs egység, nincs több és köz részre hatás, nincsen kölcsönös bizodalom 's ipar közöttünk, hogy minden v. legalább több oldalú miveltségben előhaladva vivén gazdaságunk minden ágait, ha némelly cikkelynek csökken is bece 's így jövedelmezése, a' többi minden esetre mint az idő kívánátnak v. szükséginek megfelelőbb, csalhatlanul pótolná a' esorbát v. hézagot, 's így ha közvetlenül p. o. a' siligónak (gabonának) nincs v. nem volna kellő ára, varázsoljuk azt mássá ésszel. Mert a' pusztá siligo v. is egyoldalú gazdálkodás mellett ősi dicső szokásunk szerint ezentul is, mint eddig jobbadán, a' lapos guta marad hív és elválhatlan zsellérlakosa erszényünknek, nem pedig körmöczik v. ezeres banknoták.

A N G L I A.

Az alsóház april 16iki délutáni ülésében Lennard ur engedelmet kért és kapott egy bill behozására a' berontással járó házi lopásokra szabott halálbüntetés eltöröltése végett. Utóbb Faithful, egy dissenter, a' következő resolutiokat hozá ajánlatba az angol statusegyházra nézve. A' ház kinyilatkoztatja 1) hogy a' magas angol egyháznak (külső szerkezetét értve t. i.) semmi practicus haszna nincs. 2) hogy annak jövedelmei a' parliament rendelkezésinek mindenkor alája voltanak vetve. 3) hogy ezen jövedelmek igen nagy részét a' nemzet könnyebülésére lehet és kellene fordítani. — Ezen ajánlatokat, mint gondolhatni, a' ház minden szavazat nélkül elmellőzte. Más nap, miután több kérelem adatott be a' zsidóknak adandó polgári jus, vagy emancipatio végett, Grant ur korábbi jelentése szerint indítványt tevé e' tárgyban. A' speaker ajánlatára azonban mostan még nem billképen, hanem resolutio gyanánt adá a' háznak, melly e' végre biztossággá változott, elő a' dolgot, 's a' következő resolutiót tevé ajánlatba. A' biztosság jónak 's alkalmasnak nyilatkoztatta, hogy minden polgári tilalmak v. jogtalanságok (inhabilitas), mellyek a' zsidó vallást tartó személyeken fekszenek, szintazon kivételekkel töröltessenek el, mellyek Ő Felsége catholicus alattvalóinál megállapítottak. — Ezen indítványom, úgy monda Grant ur, főleg azon elven nyugszik, melly szerint egy civilizált 's jól elrendelt statusban senkit sem kell csupán vallásbeli vélekedésért a' polgárjogokból, statushivatalokból 's más illyes igazakból kizárni, mielőtt világosan megmutatva nincs, hogy az ő vallása és hite status-felforgatásra czéloz. Ezt pedig a' mostani zsidó vallásról se a' priori se más statusok tapasztalási után állítani nem lehet. Megengedem azonban, hogy addig, míg törvényesen uralkodó egyház van a' statusban, nevétség volna kívanni azt, hogy általában minden hivatalra mindenki bocsáttathassék; de miért ne lehetnének a' zsidók, kiknek hitbeli könyveik 's némelly ágazataik általunk is tiszteltetnek, moráljok pedig tiszta és gáncstalan, bírák, katonák, képviselők, holott ők a' statusnak mind ezen érdekeiben eleven részt vesznek? Azt vetik

ellen, hogy országunk minden institutioi a' keresztyén hiten nyugosznak: de hiszem mindenki tudja, hogy ezt most nem úgy értjük mint az előtt. Ez most nem tesz egyebet, mint hogy a' nemzet többsége a' keresztyén hitet vallja és nem fogja megengedni, hogy valaki ennek tanitmányit meghamisítsa, vagy morálbeli principiumit lábbal tapodja. Azt is mondják, hogy a' zsidók bebocsáttatása után a' parlament megszűnne keresztyén lenni. De hát egészen keresztyén e most a' parlament 's a' nemzet? nincs e már most is egy kisebb szám a' népben, melly nem a' keresztyén hitet vallja 's még is képviselője van e' házban? Vagy lehet é ezért a' házat nem-keresztyénnek nevezni? Emlékeztetem az illy ellenvetést tevő tagokat, hogy a' keresztyénségnek legfőbb 's legsajátabb szabálya a' türelem 's a' felebaráti szeretet. (Taps.) Végre azt hozzák fel, hogy a' zsidók nem képesek a' polgárisodásra, hogy ők szünetlenül 's akármelley statusban egy saját patriotismusszal foglalatoskodnak, mellynek nem azon ország a' tárgya, mellyben laknak, hanem egy más, napkeleti, hova még idővel eljutni reménylenek. De ha ez úgy van, 's ha ezért a' zsidók polgári kötelességekre valóban nem képesek, miért nem üzzük el őket az országból? Megengedni nekik a' maradást, de kizárni őket a' polgárjusaiból, a' legroszabb practica logica. Azonban hiszem a' zsidóknak ön szent könyveik parancsolják, az azon status iránti hívség 's engedelmességet, mellyben laknak, ezt ők több ízben ünnepélyesen kinyilatkoztatták 's magokat valóban minden statusban, hol eddig védelmet találtak 's jusokat nyertek, a' legjobb polgároknak mutaták; így például, hány katona különbözteté meg magát közülök legközelebb Antwerp ostromakor! (az antwerpi fellegrvárbán, jelesül a' szent lőrinczi lunetteben mint halljuk, hollandi részről sok zsidó katona volt) 's a' t. Reménylem itt az ideje, hogy Anglia a' türelmetlenség vádját lerázza és zsidó alattvalóiban a' szülő-földjök iránti hála és szeretet érzéseit fölébressze. (Nagy tetszés). Grant ur után az egy Inglis' szólott az indítvány ellen régi tory-protestans szellemben, (a' többi közt azt kérdé: mikép bírószkod-

hatik zsidó, p. o. olly fenyítő pörben, mellyben a' vétség üdvözítőnk elleni szitok v. blasphemia? — mintha az imputatio vagy törvényalkalmazás a' biró individualitásától függené!) Az indítvány mellett pedig Macauley, Hume és O'Connell urak, mire azt a' ház közfelkiáltással 's minden szószedés nélkül elfogadá. (A' biztossági tudósítás e' tárgyról más nap olvastatott fel, 's a' resolutio mint bill hozatott be). Utóbb O'Connell ur előhozáismét Kilkenny állapotját, 's az illető irományokat előterjesztetni kívánta, mivel úgy mond, Kilkenny grófságban voltak csakugyan zavarok, de magában a' városban nem. Hobhouse ur (irlandi statutitoknok) azt felelé, hogy a' megyét nem lehetett volna lecsendesíteni, ha a' város, melly annak épen közepette fekszik 's a' zavargókat felfogadható, szinte csendbill alá nem vettetett volna. O'Connell indítványa 115 szóval 28 ellen elmelőztetett. — A' más napi, u. m. april 18iki ülésben kifejté lord Althorp azon módosításokat, mellyeket a' kormány az eddigi egyházi tize drendszeren tenniszándékozik. Előre bocsátá a' lord, hogy az angol egyház összes jövedelmei, mellyeket sokan 9 millió font sterlingre tesznek, nem mennek többre negyedfél milliónál, 's így a' papi közép jövedelem csak 300 fontot tesz, a' mi úgy mond a' lord épen nem sok. Az ajánlandó tizedmódosítás abban áll, hogy az eddigi változékony tized helyébe állandó gabona tartozás hozatik be, mellynek mennyisége iránt az illető feleknek, a' papnak t. i. és községbelieknek, 12 hónap alatt kölesönösen meg kell egyezniök. Ha magok nem egyezhetnek meg (mit a' papok részről lord Althorp erősen gyanít), a' tartozó jelenti szándékát a' papnak, mire a' püspök a' tartozóval értekezőleg biztos embereket fog ki nevezni, kik az ő tizedváltságát, a' szerint a' mit az utóbbi hét esztendőben fizetett, meg fogják állapítani, 's ha ebben magok a' biztosak sem egyezhetnek meg, a' legidősb békebiró dönti el a' dolgot. A' pap felveheti a' maga, így megállapított járandóságát gabonában (in natura) vagy pénzben, de ha in natura kívánja, a' tartozó tetszése szerint választ gabonanemet. — E' javaslatokat a' ház többsége kedvezéssel fogadja 's enge-

delmet ad az illető bill behozatalára. Utóbb jelenti lord Althorp, hogy budgetét (a' financia-budgetet) holnap már elő fogja terjeszthetni. Stanley ur pedig jelenti, hogy a' nyugotindiai rabszolgaság iránt teendő javaslatát majus 14ikére halasztja.

FRANCZIAORSZÁG.

A' követkamara april 17ikén a' bevételi budget vitatását folytatá. Nevezetes financia-minister Humannak következő nyilatkozása: Szünetlenül egybehasonlítgatják, úgy mond a' juliusi kormány budgetét a' császársággal 's imezt úgy állítják elő, mint a' gazdálkodás tükörét. Az 1812iki budget, midőn Franciaország 130 megyét (département) számlált, 1370 milliora ment. Most tehát a' 86 megye mellett 906 milliot kellene csak budgetünknek tenni; de amakkor a' megyeköltségek nem vétettek fel a' budgetbe. Más részről a' császárnak (az egyetlennek) más jövedelmei is voltak, t. i. győzödelmeiből, melly jövedelmekkel mi nem birunk. (Nem, nem bizony! nevetnek az oppositio-félen). De mind ezen fényes győzödelmek mellett Napoleon nekünk 100 millio évpénz — 's 2 milliard (két ezer millio) tőke adósságot hagyott. E' summát a' restauratio kettőztette 's természetes, hogy az minket nyom. Való, hogy 1830 óta számos budgetink vannak, de az igazgatás hibája ez? Ezt méltán lehetne vádolni, ha az ország függetlenségét biztosítani elmulasztá vala. Ne feledjék az urak, hogy sok idő kell egy ország financiajábanak helyrehozatásához. Rövid időn elejökbe fogjuk az uraknak az 1834ikre szóló budgetet terjeszteni 's akkor ez iránti czélinkat és szándékatinkat teljesen kifejtetni. Ha elfogadják azokat az urak, úgy meglehet könnyen, hogy 1835ben vagy 36ban, ha rendkívüli esetek nem jönnek közbe, 40 millionyiról, pedig jövedelemről fogunk rendelkezhetni. Legyenek türedelemmel az urak, kérjük mindenekre; hirtelenkedéssel többet ront az ember mint épít 's a' t. Más nap néhány biztossági tudósítás után ugyanazon tárgy forgott fen. Legtöbb panaszra nyújtának okot a' sóra (61 millio), italokra (66 millio), 's dohányra (68 millio) vetett adók és a' lotteria jövedelmei (10 millio). Ez utóbbira nézve nem történtek ugyan le-

rovások, de a' financia-minister azt ígérte, hogy 1836 januariusi elsőjeig a' lotteria végkép 's teljesen el lesz törölve Franciaországban. Most is két megürült bureau közül csak egyikre neveztetik ki új szedő és így számuk folyvást fogyaszttatik.

April 19ikén berekesztettek a' bevételi budget feletti általános viták. A' külön czikkelyek restálgatása nem nyujta semmi érdekést, magok a' követekre nézve sem, mert midőn az egész, olly fontos törvény felett szavazni kellett volna, 40 tag hiánnyal volt az ülés. Végre 7 órakor estve még csak 10 hibázott, a' praesidens iszonyúnak mondá e' nagy henyeséget. Thiers ur hévvel sürgeté küldessenek a' tagok után cselédek vagy levelek, mert úgy lehet, holnap már sokan el fognak a' követek közül utazni 's a' budget szavazva nem lesz. Dupin ur azt mondá, hogy ő várakozik, ha kell éjfélig is, de ő nem ír, mert az nem illik. Thiers és néhányan neki ültek 's irtak ennek 's annak; a' praesidensnek unaloműzésre ujságokat hoztak, a' már szavazott tagok jobbadán haza is mentek, a' cselédek porozni 's rakogatni kezdettek. Végre még csak négy vagy öt szózat kelle. „Itt jó monsieur Estancelin!“ Monsieur Estancelin (centrumbeli) hamar beveti golyóbisát, mondván: én épen ebédeltem, nem tudtam. . . . Barthe és Sebastiani ministerek, kik épen a' pairkamarából jövének, szavaztak utóljára, midőn is a' szekrény megnyittatván a' törvényjavaslat 198 szóval 34 ellen jóváhagyatva lön 's az ülés (8 órakor) eloszlott.

Jelentik, úgy mond a' Constitutionnel, hogy a' második ülés (1833ra; mert a' mostanit a' mult üléssel valólag bevégezttnek tekinthetni) majus 2kán fog kezdődni, de semmi megnyitó beszéd sem tartatni. A' ministerek nem akarnak a' két ülés között tetemes idő-közt engedni, félvén hogy a' követek nem maradnak elegendő számmal együtt. — Lionne ur aprilis 18ikán estve ön lakából, Párisban, a' politia hivatalra 's innen más nap St. Pélagie fogházba vitetett, hol a' három esztendő, — elég jó társaságban — de ne a' mi fogházinkat gondoljuk ám a' párisin! — fogja tölteni. — Lord Gramille Londonba utazott. — A' kormányzék

kemény felügyeletet tart Strassburgban 's a' német határszél hosszában. Minden, ki Németországból jő, utlevele, czélja, foglalatossága 's t. ef. iránt szoros kérdőre vétetik, 's vagy vissza, vagy Franciaországba beljebb utasittatik. Bőrne Strassburgban van nem Párisban. — A' France Nouvelle mintegy feleletül Laffitte minapi nyilatkozására azt hozza fel, hogy a' király 4,800,000 franc-kal adott neki (Laffitteenek) többet a' breteuili erdőségért, mint a' mennyin ő azt 1826ban vevé, holott akkor nagyobb becse és ára volt a' földbirtoknak mint most. (Laffitte azon erdőt mintegy 6 million vette 's a' királynak 10 millioért adta el).

Következő admiral Roussin-nek Mehemed Alihoz intézett levele, mellyre a' (tagadó) választ már mult levelünkben közlötük. Terapia, febr. 22ikén 1833. Magas és fenséges ur! Ó Magasságának a' szultánnak kormányzéke méltán nyugtalankodva Fönséged fiának Ibrahim basának előnyomultán 's kétes állásán, az Oroszország által neki ajánlott materialis segedelmet, mint végső menek-szert, elfogadá. Később, Fönséged békés nyilatkozási által megnyugtatta, vissza kíváná ezen segedelmet parancsoltatni, de egyike által azon véletlen eseteknek, mellyek a' politikai catastropheokat megelőzni szokták, az orosz hajóhad mind a' mellett is megérkezett 's a' Bosporusban horgonyt hányt. E' helyzetben, melly a' köz békét, Európának ezen legelső szükségét, komolyan fenyegeti 's az Ottoman birodalmat, mellynek sorsában Fönséged is szükségképen osztozik, sürgető veszélybe döntheti, én, egyesülve a' magas portával 's királyom kormányá nevében, magamravállaltam, Fönségedet azon pontok elfogadásira birni, mellyeket előbb a' porta nevében Halil basa vive meg, olly föltétel mellett, hogy az orosz követnek nyomban tudtára adassék, hogy az egyesség már meglevén, az orosz hajóhad segéde fölösleg, 's annak további jelenléte czéltalan. Ennél fogvást Fönségedhez nem mondom saját érdeke, hanem saját bátorsága tekintetéből azon kívánatot intézem, hogy seregeit az igazgatására bizott birtok határin belől haladék nélkül huzza vissza; St.-Jean-d'Acre, Jeruzalem, Tripoli és Nap-

lus, valamint a' már előbb Fönséged kormányára bizott basaságokra nézve pedig a' magas porta iránti természetes viszonyaiba lépjen vissza. Fönséged részéről a' mérséklet szükségessé lön, 's további megmaradása előbb tett követelési mellett olly következéseket vonna maga után, mellyek veszélyes létők, mint hitten hiszem, Fönséged aggodalmát fel fogja gerjeszteni. Franciaország az általam felvállalt köteleztetést teljesíteni fogja. Hatalma van hozzá, 's hogy akarni is fogja, arról én kezeskedem. Nincs egyéb reményem hátra, mint hogy Fönséged nem hozand minket azon kegyetlen kénytelenységbe, hogy megtámadjuuk egy hatalmat, melly egy részben a' mi munkánk 's csorbát ejtsünk azon nagy hír-neven, mellyet én csodálok. Első segédtszemnek lesz szerencséje áladni e' leveletem; engedje meg Fönséged, őt magas kegyeibe ajánlanom. Ide rekesztem mását azon levélnek, mellyet ezzel egy időben fijához, Ibrahim basához, indítok. Élek ez alkalommal 's a' t. Roussin, admiral, francia pair 's követ a' magas portánál. — Hasonló, kemény, szinte parancsoló hangon van az Ibrahimhoz intézett levél is írva. Az angol Courier e' levelekre a' következő megjegyzést teszi: Leginkább feltetsző e' levelekben az, hogy Franciaország képviselője a' portánál olly leplezetlenül szól Oroszország terveiről. Kimondja egyenesen, ha a' török birodalom Oroszország martalékja lenni nem akar. . . . Ez inkább tengerkatonai nyiltság, mint diplomatikai etiquette. Azon szörnyü képzelet Franciaország hatalmáról 's felsőségiről, melly még e' két dictatori levélben szinte mindennütt kilátszik, talán az által menthető, hogy a' Francziák általában így éreznek. — E' két megjegyzésnek elsőjét t. i. a' szertelen nyiltság irántit a' francia liberalis ujságok is helyben hagyják; a' másodikra nézve azt mondja különösen a' National, hogy ha adm. Roussinben a' mostani legalázatosabb, legszerényebb 's békésebb francia kormányának ügyviselőjét tekintjük, akkor ama' büszke parancshang csakugyan nincs helyén, de ha az agg katona Franciaország mintegy 40 évi (1789—1814) multjára, 's arra a' mit az (Franciaország) jelenleg is tehetne, em-

lékezett, akkor e' büszke érzésben és hangban nincs semmi szertelenség. —

(Folytatása 's vége a' francia memorandumnak).

Ezen utasítás november végivel érkezett Mimault urhoz, 's önéhány nap mulvást a' basa (Mehemed Ali) kívánságára következő ajánlatokat küldte meg Varennes urhoz a' portával leendő közlés végett. Mehemed Ali Syriának négy basaságán kívül, mellyekért a' portának adózni fogna, A d a n a kerületét is azért kívánta, mivel e' táj igen sok és jó épületfát terem. E' mellett, noha csak határozatlan kifejezéssel, olly állásba kívánt a' porta iránt helyezettetni, millyenben azelőtt az algieri dey-ek valának; 's ezen alapokon nyomban kész volt alkudozásra lépni, mihelyt a' diván egy meghatalmazottat fogna Alexandriába küldeni, ki a' szultán tekintetének fentartatása végett egy utolsó felszólítást intézne hozzája. A' meghatalmazott megérkeztekor parancsolat küldetett volna mind a' két fél hadához, hogy az ellenségeskedést szüntessék meg 's állásaikban vesztég maradjanak. — Ezen ajánlatokat a' francia ügyvivő a' legillőbb, közéleti formában közlé a' reis-effendivel. Midőn egy új és komoly történet az alig derült dolgokat ismét megzavará. T. i. general Murawieff Konstantinápolyba jött 's levelet adta által a' szultánnak, mellyben az orosz czár neki szárazföldi és tengerhadi segéderőt ajánl, egyszersmind jelentvén, hogy Murawieff urnak parancsolatja van Alexandriába menni (december végén 1832) 's Mehemed Alit kötelességéhez visszatérésre felszólítani. — A' portának erre röviden csak azt kellett volna felelni, hogy formaszertinti békeajánlatot kapván Mehemed Alitól 's vele akármelly órán alkudozásba bocsátkozhatván, a' jelen pillanatban legalább Oroszország segedelmére nincs semmi sürgető szüksége. Ezt tanácslá Varennes ur a' török ministereknek, igérvén egyszersmind, hogy Mehemed Alinál újabb lépéseket teszen 's Ibrahim basának irni fog, hogy ez tovább elő ne nyomuljon. De a' portának nem engedé határozatlanul a' józan tanácsot követni. Egyébiránt is csakhamar megtudták Konstantinápolyban a' nagyvezér Konieh-mellet. ti veszteségét 's az alatta volt tábor teljes

elszéledtét. Azon zavarban 's első ijedelemben, mellyet e' gyászos hír okozott, azt írta a' szultán Miklós császárhoz, hogy igen is, 5 lineahajó 's 7 fregátból álló segédhadat elfogadand 's gen. Murawieffnek Alexandriába menetelén megegyezik. De kevés nap mulvást a' szultán e' tökéletnek fontosságát mind ministerei előterjesztésiből, mind és főképen a' Konstantinápolyban mutatkozó elégtelenségből átlátván, más gondolatra tért. Megegyezett benne, hogy Mehemed Alival közvetlen alkudozás nyitassék meg; mihez képest a' porta felvevé a' Mehemed Alitól jött 's a' francia ügyvivő által közölt, fentebbi ajánlatokat, 's Varennes ur tanácslatára hajolván, Halil exkapudán-basának a' béke megkötötése végett Aegyptusba küldetését határzá. Egyszersmind orosz követ Butenieff urnak kinyilatkoztató, hogy az orosz segedelemre nincs többé szüksége; Murawieff urat pedig mindenkép le akarja alexandriai utjáról beszélni, 's azon tisztnek, kit ez Ibrahim táborába küldött, nem adott kíséret. De Murawieff ur utasításira 's kormánya parancsira támaszkodván, mind e' mellett is jan. 4ikén Alexandriába elutazott. — Azon közben a' jó egyetértés Varennes ur 's a' porta közt újra 's egészen helyre állott. Az ottoman ministerium is a' francia közbenjárást nem csak elfogadta hanem ki is kérte, 's Varennes ur mind Ali basához, mind Ibrahimhoz, amához a' békülés, ehez a' megállapodás végett, újra írt. Ez utóbbi, t. i. Ibrahim, azonban hirdetévényeket bocsáta ki Asiában, mellyekben jelenté, hogy ő Kiutahián és Brussán keresztül Scutariig nyomuland, hogy itt az ulemák közte 's a' nagy-ur között itéljenek; a' kaimakámnak azt írta, hogy téli szállását Brusában veendi; a' francia ügyvivőnek pedig azt felelé, hogy ő hadával meg nem állapodik mind addig, mig erre atyjától parancsolatot nem veend. Ezen válasz ismét megújítá a' szultán zavarodtát 's aggodalmit úgy annyira, hogy azoknak még egyszer engedvén tudtára adatá az orosz követnek: mikép az ajánlott orosz segedelmet közbe jött történetek miatt elfogadja 's ohajtja, hogy 20,000 ember szárazföldi had 's egy, 5,000 főből álló hajón Konstantinápoly alá szállíttatandó

orosz sereg, a' sebastopoli flottán kívül, tartassanak számára készen, szükség esetén általa fölkéretendők. Pedig akkor Ibrahim még nem hagyta el Konieh-t, 's a' francia ügyvivő őt ismét felszólítja az ottani megállapodásra. De kevéssel ezután hirtelen híre jöven, hogy Ibrahim Kiutahia felé előre nyomul, a' szultán sürgetve kérte az orosz segedelem megérkezését, bármint ügyekeztek is szívére kötni ministerei, hogy e' dologban ne hirtelenkedjék. Ibrahim azonban, atyja parancsát vevén, Kiutahia-nál megállapodott, 's midőn ezt a' divánnak 's a' francia ügyvivőnek hírül adta, egyszersmind kinyilatkoztatta, hogy ezen város felé csak azért indult meg, mivel Konieh kerületében hada számára elegendő fát és élelmet nem talált. General Murawieff visszatérte Alexandriából (febr. 7ikén) 's az általa hozott békés hírek tökéletesen megnyugtatták a' portát. Ugyan is Murawieff ur jelenté, hogy Mehemed Ali a' nagy-urnak meghódolni 's Halil basával a' kötendő egyezkedés alapjai felől értekezni kész. — Ugyanaz orosz követ jelenlétiben 's kedviért irta alá Mehemed a' fiához utasított megállapodási parancsot, noha e' rendszabás különben azon köteleztetésnek felelt meg, mellyet Mehemed Ali kevéssel az előtt a' francia főconsul iránt megújított. (A' francia főconsul és Murawieff urak egyesített szorgalmazásukkal egy időben ausztriai főconsul Acerbi-ur is tett a' basánál lépéseket, de amazok békes hangjával épen ellenkezőleg, azaz fenyegetve. Természet szerint, mond a' memorandum, Acerbi ur nem igen dicsekhetett azon fogadtatással, mellyel fenyegetésit Ali basa vevé). Valóban Mehemed Ali a' porta meghatalmazottját, Halil basát, kinek jöttéről még Murawieff ur megérkezte előtt tudósítva volt, a' legnagyobb tekintettel 's megkülönböztetéssel fogadta, úgy annyira, hogy csakhamar megnyitott alkudozásikban a' legszebb egyetértés uralkodott. — A' mi már magokat a' Halil basa által megvitt alkupontokat (Syriából csak a' négy kerület ajánlatát) illeti, Ali basa azokat, mint várni lehetett, se előbbi kívánatinak, se pedig addigi hadiszerencséjének megfelelőeknek nem találta, 's részről ismét előbbi pontjait, jelesül e-

gész Syriát 's Adana kerületét sürgeté. Ezen alappontokban Halil basával megegyezvén, ez utóbbi azokat febr. 14ikén Konstantinápolyba a' divánnak megküldötte. Mihelyt Murawieff ur ezen fővárosba visszatért, megszünt azonnal a' porta részéről minden ok, az orosz közbenjáráshoz folyamodnia, 's most már legelső gondjának kellett lennie, az előbb kívánt segedelemnek elindítását meggátolni. Valóban a' reis-effendi arról tudósítá is febr. 14kén a' francia ügyvivőt, hogy e' végre egy memorandum fog az orosz követnek átadatni; ez azonban alig ha megtörtént, 's úgy látszik, a' divánt folyvást rettegésben tarták Ibrahimnak Kiutahiában tartózkodása 's Asiában széttszórt proclamatioji. Legalább azon jegyzékben, mellyet febr. 18ikán a' külföldi követekhez intézett, elég világosan kimondá a' porta, hogy miután az orosz segedelmet elfogadá, csak úgy és akkor fog arról végkép lemondani, ha az aegyptusi hadak Kiutahiából visszavonulnak. — Szinte ugyanekkor (17ikén estve) érkezett admiral Roussin Konstantinápolyba 's nyomban értekezvén a' reis-effendivel Mehemed-Ali békítettését a' porta által ajánlott föltételek alatt magára vállalta. 20ikán váratlanul megjött az orosz flotta, 's admiral Roussin kinyilatkoztatta, hogy ő addig ki nem rakodik, mig ennek visszaindulása kívántatni nem fog. A' porta adm. Roussin-nek megújított kezességére (hogy t. i. Ali a' porta pontjait elfogadandja) támaszkodván, csakugyan egy hivatalos jegyzéket bocsátott az orosz követhoz febr. 29ikén, kérvén őt, hogy a' megérkezett flottát, mellyre, miután az aegyptusi kérdés a' francia követtel hivatalosan fölvetetett 's a' porta kívánata szerint el is intéztetett, többé szükség nincs, a' legelső kedvező széllel eveztesse vissza. Admiral Roussin pedig segédeit a' már tudva levő felszólítással Mehemed Alihoz (l. felsejebb) 's Ibrahim basához elbocsátotta. A' francia kormány, — így szól végre a' memorandum, melly az érdeklött febr. 19ikénél újabb vagy később adatokra nem terjed, — viceadm. Roussin eddigi lépteit jóváhagyta utasítást bocsátván egyszersmind a' főconsulhoz Alexandriába, hogy ez a' követ jelentéseit Mehemed Alinál ne csak gyámolítsa, hanem adná

a' vicekirálynak nyilván értésire, hogy Franciaország azokat, ha szükség, fegyverrel is fogja támogatni. — 'S most, midőn a' történetek Franciaországot azon helyzetbe hozák, hogy még határozottabb characterű állást vegyen fel: a' kormány, hiva eddigi előlátó politikájának e' tárgyban, a' porta iránt áltválalt köteleztetésinek teljesítettését eltökélette; 's ha tán, a' mit nem vár, hathatós rendszabások lennének e' végre szükségeseek, Franciaország nem fog azon állásnak, mellybe magát tevő, bármilly következtetésitől is visszalépni. —

A' Tribune legközelebbi pörére 's eliteltetésére azt mondja a' Constitutionnel, hogy a' publicum soha ennél unalmasb 's boszúsabb pörfolyamnak nem vala tanuja, olly csekély benyomást tevé az egész dolog. A' belső hidegség 's a' külső csendtől mindnyájan szelid ítéletet vártak 's annál inkább megvalának a' kamara szertelen keménysége által lepetve. A' boszuállás nem sympathiát gerjesztő érzés Franciaországban 's kétséget nem szenved, hogy ezen keménység a' példa sikerének igen is ártani fog. Hasonlag, azaz gáncsolva szól ugyanazon dologról, a' ministeri befolyás alatt levőket kivéve, minden más párisi ujság is. (Megjegyzést érdemel, hogy a' birság kifizetésére a' Gazette 1,000, a' Courrier 500, a' National 500, 's a' hazafi sajtó-kármentő egyesület szinte 500 francot irt alá april 18ikaig.

Livornoból írják, hogy az algieri dey (ex-dey) e' várost és kikötőt elhagyni készült. Voltigeur francia brigg folyvást ottan tartózkodott, hogy őt szemmel tarthassa, 's ezen szemmel tartás volt oka, hogy a' dey egy fegyverrel rakott hajót Algierba, mint szándéka volt, nem indíthatott el.

B E L G I U M.

A' senatus april 17iki ülésében a' praesidens Lebeau igazság-ministernek levelét olvasá fel, mellyben ez jelenté, hogy a' király a' képviselőkamarának egyik tisztelt tagját új ministerium szerkeztetésével bizta meg, minél fogvást ő (a' minister) további határozatig semmi politikai törvény-vitatásban részt nem vehet. Ki lesz az új ministerium feje, kik társai? még nem tudatik. A' Politique című ujság szerint a' király de

Theux urat, (mások szerint Muelenaere-t) szólította fel, de amaz néhány napot kért ki a' dolog megfontolására. — A' hollandi király és királyi herczegek april 17 és 18ikán Amsterdamba érkeztek.

N É M E T O R S Z Á G.

A' lipcsei ujság következő tudósítást ad Berlinből april elejéről: Bajorország, Würtemberg és Szászország a' porosz vámegyezkedést elfogadák 's az eziránti alku a' muít hónap végén megkötött. Felszámíthatlanok ezen egyezkedésnek fontos és nagy következményei egész Németországra nézve. A' német szövetségi statusok főképe egységet 's politikai erőt és tartósságot nyerendek általa. De szüntelen szem előtt is kell azon alapelvet tartani, hogy vámegyesület csak akkor lehet jó következtéssel az egészre nézve, ha egy vámvonal terjedend a' szövetség határai körül, de a' belső közösülés egészen fölszabadul. Azon szózatok, mellyek eleinte kivált Lipcsében hallattak ez egyesülés ellen, lassanként azon mértékben fognak enyhülni, mellyben megmutatja majd a' tapasztalás, hogy Lipcse kereskedése és vásárai, az által, hogy ezen város most a' vámvonalon belől fog fekünni, legkevesebbet sem fognak csökkenni. — Jelenleg, mint hallik, egy a' német szövetségi statusokban egyenlő, köz divatba hozandó pénz-, suly- és mértékrendszeren dolgoznak, 's várhatni, hogy még ezen év folyamában ez iránt is történik végzés v. egyezkedés. —

E L E G Y H I R E K.

A' legelső angol ujság 1661ben jelent meg. 1753ban az angol sajtók alul már 7,441,657 lap került közre, 1760ban 9,404,790, 1830ban pedig 30,490,941. Az ujságok száma 1782ben már 50re ment, 1790ben 60ra, 1821ben 135re, 's ma 1833ban 448ra.

Pétervárott az ujdön felállított kereskedői törvényszék martz utolsójában iktattott hatóságba 's más nap már rendszeres üléseit kezdé. Oroszország kiviteli összes kereskedése mult 1832ben állott 139,000 pud réz, 1,214,000 pud vas, 1,872,000 pud len, 255,000 pud lenolaj, 473,000 pud kender, 's 3,700 000 pud fagygyuból, mellyeket mindössze 1331 hajó szállit külföldre szerte.

Bank-részvény april 30ikán 1207